

Заступнику голови спеціалізованої
вченої ради Д 26.062.20
Національного університету
«Київський авіаційний інститут»

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора наук з державного управління, професора,
завідувача кафедри загальновійськової підготовки
Національного університету «Львівська політехніка»
КРИШТАНОВИЧА Мирослава Франковича
на дисертаційну роботу ГОЛОЛОБОВА Сергія Миколайовича на тему:
«Розвиток державної політики у сфері культури на сучасному етапі
національного державотворення», поданої на здобуття наукового ступеня
доктора наук з державного управління
за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління**

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Сергія Миколайовича Гололобова присвячена проблемі, що в сучасних умовах виходить за межі традиційного галузевого розуміння культури як окремого напрямку гуманітарної політики. Для України, що одночасно здійснює національне державотворення в умовах повномасштабної військової агресії, європейської інтеграції, цифрової трансформації та глибоких суспільних зрушень, культура набуває значення ресурсу державної спроможності, національної ідентичності, суспільної згуртованості та стійкості до деструктивних зовнішніх і внутрішніх впливів. За такої постановки питання розвиток державної політики у сфері культури закономірно потребує розгляду саме в категоріях механізмів державного управління – через інституції, компетенції, ресурси, процедури координації, комунікацію, контроль, оцінювання та коригування управлінських рішень.

Актуальність обраної теми визначається системною суперечністю між зростанням стратегічного значення культури у процесах державотворення та збереженням фрагментарності нормативно-правового й інституційного забезпечення державної політики у сфері культури, недостатньою міжвідомчою та міжрівневою координацією, нерівномірною ресурсною спроможністю й неповною інтегрованістю культурного виміру у загальнодержавні стратегії. За цих обставин формальна наявність інституцій і програм не є достатньою умовою результативності державної політики: критичного значення набуває спроможність системи публічного управління забезпечити узгоджену взаємодію суб'єктів,

суспільну легітимність рішень, участь громадян, зворотний зв'язок та адаптацію політики до зміни безпекового й соціокультурного контексту.

Науково обґрунтованим є винесення автором до центрального проблемного поля трансформації суспільної свідомості. У дисертації ця категорія розглядається не як привід для повернення до командно-адміністративної чи ідеологізованої моделі державної політики у сфері культури, а як стратегічний вимір демократичного публічного управління, в якому суспільні цінності, довіра, ідентичність, участь та культурні практики одночасно виступають середовищем реалізації політики й важливими параметрами її результативності. Такий підхід дозволяє поєднати інституційно-механізову логіку державного управління з принципами культурного плюралізму, свободи творчості, участі громадянського суспільства та підзвітності публічної влади.

Особливої ваги дослідження набуває в безпековому вимірі. Руйнування культурної інфраструктури, загрози культурній спадщині, конкуренція наративів, інформаційно-психологічні впливи, міграційні процеси, суспільна травматизація та криза довіри об'єктивно вимагають від системи публічного управління не сукупності реактивних заходів, а цілісної архітектури управлінських механізмів. У цьому контексті запропонований автором зв'язок державної політики у сфері культури із соціокультурною стійкістю та національним державотворенням є своєчасним і науково значущим.

Отже, тема дисертації С. М. Гололобова є актуальною для науки державного управління та практики публічного врядування. Її актуальність визначається потребою розв'язання важливої наукової проблеми – формування цілісних теоретико-методологічних, концептуальних та механізових засад розвитку державної політики у сфері культури через трансформацію суспільної свідомості, що має загальнонаціональне значення для інституційної спроможності держави, суспільної консолідації та стійкості України.

2. Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження виконано у безпосередньому зв'язку з науково-дослідною тематикою, спрямованою на вивчення трансформацій публічного управління, розвитку людського та суспільного потенціалу, цифровізації, національної безпеки і соціокультурної резильєнтності. Зазначений зв'язок є змістовно обґрунтованим, оскільки напрями відповідних науково-дослідних робіт узгоджуються з теоретико-методологічними, інституційними, безпековими та механізовими складовими дисертації.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до науково-дослідних робіт:

- кафедри публічного управління та адміністрування Державного університету «Київський авіаційний інститут» за темою «Теоретико-методологічні засади трансформації публічного управління в умовах дії воєнного стану та післявоєнного відновлення» (номер державної реєстрації 0125U002024);

- ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти» за темою «Трансформація публічного управління розвитком соціального, економічного,

політичного та людського потенціалів суспільства і держави» (номер державної реєстрації 0120U105398);

- Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Юрія Бугая за темою «Соціально-економічні детермінанти формування та реалізації публічної політики України в умовах цифровізації» (номер державної реєстрації 0122U001115);

- Закладу вищої освіти «Університет трансформації майбутнього» за темою «Розвиток адаптивних механізмів публічного управління в контексті забезпечення національної безпеки та соціокультурної резильєнтності України» (номер державної реєстрації 0124U004985), керівником якої є С. М. Гололобов.

У межах зазначених науково-дослідних робіт здобувачем визначено сутність, моделі та етапи політичного циклу державної політики у сфері культури, узагальнено міжнародний і вітчизняний досвід, обґрунтовано підходи до розвитку державної політики у сфері культури в умовах цифровізації та сучасних комунікаційних змін, сформовано окремі концептуальні положення трансформації суспільної свідомості, складові комплексного механізму та підходи до оцінювання його функціонування. Таким чином, результати дисертації органічно включені до відповідної наукової тематики та водночас мають самостійний характер.

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення з дисертацією, рефератом та наведеним у роботі публікаційним доробком дає підстави оцінити основні наукові положення, висновки та рекомендації як обґрунтовані й внутрішньо узгоджені з метою та завданнями дослідження. Важливо, що логіка роботи не зводиться до послідовного опису окремих аспектів державної політики у сфері культури: автор вибудовує причинно-структурний перехід від теоретичного осмислення і понятійно-категоріального уточнення – через методологічну та аналітичну діагностику – до концепції, структурно-функціональної моделі, критеріально-індикаторної системи, комплексного механізму та практичних рекомендацій.

Методологічну основу становлять системний, інституційний і структурно-функціональний підходи, використані взаємодоповнювально. Застосовано історико-ретроспективний, логіко-семантичний, системний, порівняльний, індикаторний методи, моделювання, контент-аналіз, порівняльно-правове опрацювання нормативно-правових актів, статистичне узагальнення та інтерпретацію офіційних даних. Такий інструментарій відповідає характеру поставленої наукової проблеми, оскільки дозволяє одночасно дослідити генезу, інституційне середовище, нормативне поле, ресурсні обмеження, функціональні зв'язки та механізми зворотного впливу у державній політиці у сфері культури.

Достовірність аналітичних узагальнень посилюється різноманітністю інформаційно-аналітичної бази: використано нормативно-правові акти України, стратегічні і програмні документи, матеріали міжнародних організацій та європейських інституцій, офіційну статистику і відкриті дані, аналітичні звіти,

результати моніторингів, вітчизняні й зарубіжні наукові праці та дисертаційні дослідження. Список використаних джерел налічує 408 найменувань. Водночас значення має не лише кількість джерел, а й спосіб їх використання: автор зіставляє нормативні цілі з реальною інституційною та ресурсною спроможністю, а міжнародні практики оцінює з позицій можливості їх адаптації до українських умов, а не механічного перенесення.

Послідовність між розділами є додатковим аргументом обґрунтованості результатів. Теоретичні положення розділу 1 формують основу методологічної конструкції розділу 2; діагностика сучасного стану, чинників, проблем і практик у розділі 3 безпосередньо використана для побудови концепції та моделі в розділі 4; структурно-функціональна модель, своєю чергою, слугує концептуальним базисом комплексного механізму розділу 5. Така наступність дозволяє простежити походження ключових авторських результатів і знижує ризик їх декларативного конструювання.

За характером дослідження переважають теоретико-методологічна, порівняльна, нормативно-інституційна та аналітична верифікація. Автор коректно подає запропоновані модельні й оцінювальні конструкції як основу для подальшої прикладної апробації, а не як результат повномасштабного експериментального підтвердження. Це відповідає предмету дисертації та дає підстави визнати рівень обґрунтованості наукових положень достатнім для докторської кваліфікаційної роботи.

4. Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна дисертації має не фрагментарний, а системно-архітектурний характер: окремі результати поєднані логікою «концепція – модель – критерії оцінювання – комплексний механізм – інституційно-правове забезпечення – коригування». Саме така зв'язаність новизни є суттєвою для спеціальності 25.00.02, оскільки переводить дослідження від загальної гуманітарної постановки проблеми до механізованої конструкції державного управління.

До результатів, одержаних уперше, обґрунтовано віднесено концепцію трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури. Її принциповою рисою є подвійне позиціонування суспільної свідомості – як об'єкта правомірного, демократично обмеженого управлінського впливу та як одного з критеріїв оцінювання результативності політики. Це дозволяє включити до механізму державного управління не лише інституційні й ресурсні параметри, а й суспільну легітимність, участь, довіру та стійкість змін.

Структурно-функціональна модель, представлена у дисертації на рис. 4.1 (с. 247) відображає трансформацію суспільної свідомості як керований адаптивний цикл: від контекстних детермінант і діагностичного входу – через багаторівневого суб'єкта управлінського впливу та функціонально-операційний контур – до цільових результатів і зворотного зв'язку. Наукове значення цього результату полягає у відмові від лінійної схеми управлінського впливу на користь

циклічної моделі, в якій оцінювання та корекція є внутрішніми елементами політичного циклу.

Важливим результатом, одержаним уперше, є комплексний механізм трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури, схематизований на рис. 5.1 (с. 292). Його зміст розкрито через взаємопов'язані інституційні, організаційні, правові, інформаційно-комунікативні, фінансово-ресурсні, соціально-кадрові та соціально-психологічні складові, які включені до єдиного управлінського циклу. З позицій теорії механізмів державного управління принциповим є те, що автор розмежовує концептуальну модель як спосіб пояснення структури процесу і комплексний механізм як систему суб'єктів, норм, ресурсів, процедур, інструментів та зв'язків, через які концепція може бути реалізована.

До положень, що удосконалюють наявне наукове знання, належать: інтеграція категорій «суспільна свідомість», «трансформація суспільної свідомості» та соціокультурної стійкості в єдину методологічну конструкцію; розвиток моделей формування і реалізації державної політики у сфері культури через стратегічну комунікацію, участь громадянського суспільства, міжсекторальну взаємодію та зворотний зв'язок; інституційно-організаційні й законодавчі засади функціонування комплексного механізму; підходи до його оцінювання за критеріями результативності, якості змін, легітимності та сталості. Останні систематизовано, зокрема, у табл. 4.3 (с. 281), що забезпечує зв'язок між концептуальним і вимірювальним рівнями роботи.

Окремої позитивної оцінки заслуговує партнерська модель «відкритого доступу», обґрунтована у першому розділі та підсумована на с. 83-87 дисертації. Вона поєднує стратегічну роль держави з інституційною автономією культурних суб'єктів, участю громадянського суспільства, міжсекторальним партнерством, цифровими інструментами, конкурсними механізмами підтримки та системним зворотним зв'язком. Саме її співвідношення з відомими моделями врядування є одним із продуктивних дискусійних питань роботи, однак це не зменшує значення здійсненого автором теоретичного синтезу.

Подальшого розвитку набули понятійно-категоріальний апарат, підходи до адаптації міжнародного й вітчизняного досвіду та практичні рекомендації для суб'єктів державної політики у сфері культури. Загалом формулювання новизни відповідають змісту дисертації, простежуються у відповідних розділах і знаходять відображення у загальних висновках.

5. Теоретична цінність та практичне значення результатів дослідження

Теоретична цінність роботи полягає у поглибленні наукових уявлень про механізми державного управління у сфері культури як про багаторівневу, полісуб'єктну, адаптивну та зворотно-орієнтовану систему. Автору вдалося поєднати інституційний і структурно-функціональний підходи з ціннісно-ідентифікаційним, комунікаційним та безпековим вимірами державної політики у сфері культури, не розчиняючи при цьому предмет дослідження в

культурологічній чи соціально-психологічній проблематиці. Центральним залишається питання державної спроможності організовувати, координувати, ресурсно забезпечувати, оцінювати та коригувати політику.

Суттєвим теоретичним внеском є обґрунтування меж управлінського впливу на суспільну свідомість. У роботі демократичність, культурний плюралізм, відкритість, партнерство, етичність, права людини та свобода творчості розглядаються не як зовнішні декларації, а як нормативні обмеження механізму. Такий підхід є важливим для державного управління, оскільки дозволяє відмежовувати стратегічну державну політику у сфері культури від ідеологічного або маніпулятивного контролю.

Практичне значення результатів пов'язане з можливістю використання концепції, структурно-функціональної моделі, комплексного механізму та критеріально-індикаторної системи під час підготовки стратегічних і програмних документів, удосконалення нормативно-правового та інституційно-організаційного забезпечення, організації моніторингу, оцінювання і коригування управлінських рішень, розвитку міжвідомчої та міжсекторальної взаємодії. Важливо, що запропоновані положення орієнтовані не на один орган влади, а на полісуб'єктну конфігурацію – центральний, регіональний і місцевий рівні, культурні й освітні інституції, громадянське суспільство, медіа, креативний сектор, бізнес та партнерські організації.

Практичну придатність результатів підтверджено їх використанням у діяльності Миколаївського та Хмельницького регіональних центрів підвищення кваліфікації, післядипломного закладу освіти «Інститут професійних трансформацій», Чернігівського інституту інформації, бізнесу і права ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая» та Мішково-Погорілівської сільської ради. Наведені довідки засвідчують апробацію результатів у професійному розвитку публічних службовців, освітньому процесі, аналізі місцевої культурної політики й реалізації соціокультурних програм. Це підтверджує не лише теоретичну, а й прикладну спрямованість дисертаційного дослідження.

6. Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях

За наведеними у дисертації та рефераті відомостями основні положення і наукові результати дослідження викладено у 55 наукових працях. Із них 19 статей опубліковано у наукових фахових виданнях з державного управління, 3 публікації – у виданнях, що індексуються в базах Scopus та Web of Science Core Collection; додатково результати представлено у 33 тезах доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій різного рівня.

Тематика публікацій охоплює основні змістові блоки дисертації: теоретико-методологічні засади державної політики у сфері культури, її понятійно-категоріальний апарат, моделі та політичний цикл, взаємозв'язок культури і трансформації суспільної свідомості, проблематику політичної культури та соціокультурної стійкості, цифровізацію, культурну дипломатію, інституційні й

правові механізми, питання лідерства, комплексний механізм та прикладні напрями розвитку державної політики у сфері культури. Це дає підстави констатувати, що публікаційний доробок не є тематично відокремленим від дисертації, а послідовно відображає її ключові результати.

У публікаціях, виконаних у співавторстві, у дисертації визначено особистий внесок здобувача. За сукупністю поданих матеріалів обсяг і структура оприлюднення результатів відповідають характеру докторського дослідження та чинним вимогам до опублікування результатів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук.

7. Ідентичність змісту реферату й основних положень дисертації

Порівняння дисертації та реферату засвідчує їх змістову відповідність. З огляду на різний обсяг цих документів, коректніше говорити не про буквальну текстову тотожність, а про ідентичність основних наукових положень і адекватність їх відтворення у рефераті. У ньому послідовно представлено актуальність теми, стан наукової розробленості проблеми, зв'язок із науковими темами, мету і завдання, об'єкт, предмет, методологію, положення наукової новизни, практичне значення, апробацію, публікації, структуру та основний зміст роботи.

Реферат коректно відтворює зміст авторської концепції, структурно-функціональної моделі, критеріально-індикаторної системи та комплексного механізму. Формулювання основних положень наукової новизни узгоджуються із дисертацією, а загальні висновки реферату відображають логіку та результати відповідних дослідницьких завдань. Відомості про впровадження та публікації також узгоджені. Положень, які виходили б за межі змісту дисертаційної роботи або змінювали сутність її наукових результатів, не виявлено.

8. Відповідність дисертації паспорту спеціальності

Тема, предмет, методологія і результати дисертації відповідають предметному полю спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління. Предметом дослідження визначено механізми державного управління розвитком державної політики у сфері культури в умовах трансформації суспільної свідомості, а зміст роботи безпосередньо охоплює закономірності формування та функціонування управлінських механізмів, їх інституційну структуру, суб'єктний склад, компетенції, функції, інструменти, ресурсне забезпечення, процедури взаємодії, моніторинг, контроль, оцінювання і коригування.

Важливо, що культурна проблематика в роботі не досліджується як самодостатній культурологічний феномен. Автор аналізує її через інституційно-організаційні та нормативно-правові засади, політичний цикл, полісуб'єктну взаємодію, багаторівневе врядування, ресурсні і комунікаційні механізми, механізми зворотного зв'язку та забезпечення стійкості. Розроблений комплексний механізм є центральним науковим результатом, а його структура та функціонування безпосередньо відповідають проблематиці механізмів державного

управління. Отже, дисертаційна робота за змістом і спрямованістю відповідає спеціальності 25.00.02.

9. Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам

Дисертація має логічну структуру і складається зі вступу, п'яти розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи становить 432 сторінки, з них 335 сторінок основного тексту; робота містить 18 таблиць, 4 рисунки та 3 додатки, список використаних джерел налічує 408 найменувань. Структура в цілому відповідає логіці поставлених завдань і послідовно переводить дослідження від теоретичного рівня до аналітичного, концептуального та механізмowego.

У першому розділі «Теоретичні засади дослідження державної політики у сфері культури» систематизовано еволюцію наукових підходів, уточнено понятійно-категоріальний апарат, розкрито сутність державної політики у сфері культури, її моделі та політичний цикл. Конструктивним є висновок про недостатність будь-якої класичної моделі у традиційному вигляді для сучасних українських умов та обґрунтування партнерської моделі «відкритого доступу» (с. 83-87). Такий підхід до концептуалізації державної політики у сфері культури створює теоретичне підґрунтя для подальшої полісуб'єктної та мережевої логіки механізму.

Другий розділ «Методологічні основи дослідження державної політики у сфері культури» виконує функцію методологічного каркасу. Автор розмежовує наукові підходи, принципи, методи, процедуру та джерельну базу, а також співвідносить застосований інструментарій із конкретними дослідницькими завданнями. Це є суттєвим, оскільки методологія не подається як формальний перелік методів, а пов'язана з логікою отримання подальших результатів.

У третьому розділі «Сучасний стан, чинники та досвід формування і реалізації державної політики у сфері культури в Україні» здійснено нормативно-правову та інституційну діагностику, виявлено чинники, проблеми й тенденції трансформації державної політики у сфері культури та узагальнено міжнародний і вітчизняний досвід. На окрему увагу заслуговує поєднання аналізу позитивних зрушень – децентралізації, конкурсно-проектної підтримки, цифровізації, партнерства з громадянським суспільством – із фіксацією системних обмежень: кадрового дефіциту, недостатності фінансування, ресурсної асиметрії громад, міжрівневих розривів та координаційної нестабільності. Саме цей розділ створює емпірично-аналітичне підґрунтя для авторської концепції.

Четвертий розділ «Концепція трансформації суспільної свідомості як стратегічна основа розвитку державної політики у сфері культури в Україні» становить концептуальне ядро роботи. В ньому розроблено концепцію, структурно-функціональну модель (рис. 4.1, с. 247), визначено функції, цільові орієнтири та критеріально-індикаторну рамку оцінювання, узагальнену, зокрема, у табл. 4.3 (с. 281). Позитивним є те, що автор не обмежується проголошенням

стратегічних цілей, а пов'язує їх із діагностичним входом, каналами впливу, очікуваними результатами та зворотним зв'язком.

У п'ятому розділі «Комплексний механізм трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури» здійснено завершальний перехід від концептуальної до інструментальної площини. Комплексний механізм подано як єдину систему взаємопов'язаних блоків та управлінського циклу; його загальну архітектуру візуалізовано на рис. 5.1 (с. 292). Далі розкрито моніторинг, контроль, оцінювання і коригування, інституційно-організаційні та законодавчі засади, ресурсне і кадрове забезпечення. Показовим є обґрунтування постійного міжвідомчого координаційного формату без дублювання повноважень чинних органів влади, що безпосередньо відповідає інституційному характеру досліджуваної проблеми.

Загальні висновки структурно пов'язані із завданнями дослідження та узагальнюють отримані теоретичні, методологічні й прикладні результати. Концепція, модель, система оцінювання та комплексний механізм не існують як ізольовані розробки, а утворюють єдину науково-прикладну конструкцію. Це дозволяє оцінити дисертацію як завершену кваліфікаційну наукову працю докторського рівня. За структурою та оформленням робота відповідає встановленим вимогам.

10. Дотримання принципів академічної доброчесності

Оцінка дотримання академічної доброчесності здійснювалася в межах матеріалів, поданих для ознайомлення: тексту дисертації, реферату, бібліографічних посилань і списку використаних джерел, відомостей про особистий внесок та публікації здобувача. У тексті послідовно відокремлено авторські положення від положень, запозичених із наукових, нормативно-правових, статистичних та інших джерел; використані ідеї й дані супроводжуються бібліографічними посиланнями. У публікаціях, виконаних у співавторстві, визначено особистий внесок С. М. Гололобова.

Автор окремо декларує самостійність виконання дисертації та одержання основних наукових результатів. У рефераті також розкрито допоміжний характер використання інструментів генеративного штучного інтелекту: вони не використовувалися як самостійне джерело наукової інформації, для формування емпіричних даних, розрахунків, побудови структурно-функціональної моделі, розроблення комплексного механізму, визначення критеріїв та індикаторів, формулювання наукової новизни, висновків чи практичних рекомендацій.

За результатами змістового аналізу поданих матеріалів ознак неправомірного привласнення чужих наукових результатів або інших порушень академічної доброчесності не встановлено.

11. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу в цілому, її концептуальну цілісність, механізм завершеності та практичну спрямованість, вважаємо за

необхідне зазначити окремі дискусійні положення, які потребують додаткового пояснення здобувача.

1. Позитивно оцінюючи запропоновану автором полісуб'єктну модель та обґрунтування необхідності постійного міжвідомчого і міжрівневого координаційного формату, слід зазначити, що його організаційно-правова конструкція могла б бути конкретизована більшою мірою. У роботі визначено функціональне призначення такого формату – узгодження програмних рішень, ресурсних параметрів, результатів моніторингу та коригувальних заходів, – однак дискусійними залишаються його організаційна форма, порядок формування, характер і юридична сила рішень, механізми підзвітності та співвідношення з повноваженнями чинних органів публічної влади. У зв'язку з цим доцільно уточнити, яку саме інституційну модель такого координаційного формату автор вважає найбільш прийнятною для практичного впровадження.

2. Заслугує на позитивну оцінку запропонована партнерська модель «відкритого доступу», що передбачає відкритий цикл формування політики, спільне проектування рішень, партнерську реалізацію, цифровий моніторинг та адаптивне коригування. Водночас для більш чіткого визначення її теоретичної самостійності доцільно було б детальніше розмежувати цю модель із уже відомими підходами «витагнутої руки», Good Governance, мережевого та партисипативного врядування, елементи яких також використано в авторській конструкції. Потребує пояснення, у чому полягає саме системоутворювальна відмінність моделі «відкритого доступу» від комбінації відомих управлінських підходів та які інституційні передумови необхідні для її реалізації в Україні.

3. У дисертації ґрунтовно розкрито багаторівневий характер управління у сфері культури та обґрунтовано принцип субсидіарності, відповідно до якого політика має бути децентралізована настільки, наскільки це підвищує її результативність, і централізована настільки, наскільки цього потребують єдині стандарти та національні пріоритети. Разом із тим недостатньо формалізованими залишаються критерії визначення оптимального рівня реалізації конкретних управлінських функцій за умов істотної диференціації кадрової, фінансової та інституційної спроможності територіальних громад. Доцільно уточнити, які функції автор відносить до невідчужуваної компетенції державного рівня, які можуть бути максимально децентралізовані та за яких умов має активуватися субсидіарна підтримка з боку вищого рівня влади.

4. Дисертаційне дослідження обґрунтовано враховує воєнні, кризові та післявоєнні виклики, а захисно-резильєнтний напрям посідає важливе місце в авторській концепції. Водночас комплексний механізм переважно представлено як універсальну інтегровану конструкцію. На наш погляд, його прикладна цінність могла б бути посилена сценарною диференціацією пріоритетів, функцій та інструментів для умов воєнного стану, раннього післявоєнного відновлення та стабілізаційного розвитку. Особливо це стосується співвідношення захисної, комунікативної, ресурсної та відновлювальної функцій. Доцільним є авторське

пояснення того, які елементи механізму є інваріантними, а які повинні змінювати свою пріоритетність залежно від безпекового контексту.

5. Автор обґрунтовано включає до концепції захисно-резильєнтний напрям, пов'язаний із протидією інформаційно-психологічним впливам, дезінформації, ворожим наративам та іншими загрозами соціокультурній стійкості. Водночас таке розширення функціонального поля державної політики у сфері культури актуалізує питання розмежування компетенцій суб'єктів культурної політики та суб'єктів, відповідальних за інформаційну й національну безпеку. Доцільно було б чіткіше визначити механізми їх координації та межі відповідальності, щоб інтеграція культурного виміру в систему національної стійкості не призводила до надмірного підпорядкування культурної діяльності безпековій логіці.

6. Принципово важливим результатом роботи є визначення трансформації суспільної свідомості як керованого компонента державної політики у сфері культури, що реалізується правомірними демократичними інструментами. Автор також встановлює нормативні межі такого впливу – культурний плюралізм, свободу творчості, права людини, відкритість та недопущення маніпулятивного змістового контролю. Разом із тим процедурний механізм забезпечення цих гарантій міг би бути деталізований ширше: зокрема, щодо прозорості критеріїв державних інтервенцій, незалежного експертного та громадського контролю, механізмів оскарження, публічної підзвітності та оцінювання ризиків маніпулятивного впливу. У цьому контексті доцільно уточнити, за якими практичними критеріями автор пропонує відмежовувати легітимну стратегічну комунікацію і культурно-освітній вплив від пропагандистського або ідеологічного втручання.

Наведені зауваження мають переважно дискусійний і рекомендаційний характер, стосуються подальшої інституціоналізації, операціоналізації та сценарної конкретизації запропонованих автором положень і не знижують загальної позитивної оцінки дисертації, її наукової новизни, теоретичного та практичного значення.

12. Загальний висновок

Дисертаційна робота Гололобова Сергія Миколайовича на тему «Розвиток державної політики у сфері культури на сучасному етапі національного державотворення» є самостійною, завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій здійснено теоретичне узагальнення та розв'язано важливу наукову проблему науки державного управління, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад і розробленні концептуальних та прикладних основ розвитку державної політики у сфері культури через трансформацію суспільної свідомості.

Одержані результати мають системний характер, належний рівень наукової новизни та загальнонаціональне значення. Розроблені концепція трансформації суспільної свідомості, структурно-функціональна модель, критеріально-індикаторна система та комплексний механізм утворюють цілісну інституційно-

механізову систему розвитку державної політики у сфері культури. Її принциповими характеристиками є стратегічна керованість, полісуб'єктна взаємодія, адаптивність, зворотний зв'язок, суспільна легітимність та орієнтація на зміцнення соціокультурної стійкості держави.

За змістом, структурою, ступенем обґрунтованості наукових положень, повнотою оприлюднення результатів та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 «Вимогам до оформлення дисертації», а також наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 та чинним Вимогам до опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 23 вересня 2019 р. № 1220.

Вважаємо, що Гололобов Сергій Миколайович за рівнем наукової кваліфікації та сукупністю отриманих результатів заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри
загальновійськової підготовки
Національного університету
«Львівська політехніка»,
доктор наук з державного управління,
професор

Мирослав КРИШТАНОВИЧ

« 02 » вересня 2026 року

Підпис, Криштановича М.Ф. засвідчую:
Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»
к.т.н., доцент

Юрій ЯТЧИШИН